

Landskap: Småland Upptecknare: Thore Brogårdh, Hallaryd
Härad: Sunnerbo Berättare: Karl Johansson, Pjätteryd
Socken: Pjätteryd Berättarens yrke: f. d. lantbr.
Uppteckningsår: 1959 Född år 1880 i Pjätteryd

Klock - Anna. s. 1-2.

"Årvalsst." s. 3.

"Hugga" för väsk och sensträckning. s. 3.

ACC. N:R M. 16406:1.

Klok-Anna.

* Klok-Anna hade sin praktik i Osnaköp, ja det var i en liten stuga som låg i närheten av skolan. Hon var gift två gånger. Hennes sista gubbe kallades för klok-pelle, nåja det där namnet fick han väl etter henne, kan veta.. *Etter* vad jag har hört så skulle det *vatt* en märkelig kärring, och det kom folk från både när och fjärran för att söka bot. Många lär hon till och med ha botat utan att träffa, bara de nått me' sej te' na' frau den sjuge, en strumpa, en näsduk eller nått sånt, sau kunne hon bota de'. En tolvskilling det va vad hon tog, men var det fattigt folk så tog hon *minner*. Ja det sas att hon t.o.m. gav bort till de fattiga om hon kunde vara utan själv. I min barndom hörde jag mycket om henne, jag minns att det sas att hon fick sin kloghed av en vit orm, men det *därna ä väl bara vidskepelse*. Hon skulle som liten ha varit ute och plockat bär, och i korgen hade det kommit en vit orm (albinos) Det sas att hon vänslades med den. Ormen försvann sedan i ljungen, och hemkommen berättade hon för sin mor, vad som hänt. Hennes mor gav henne då att äta av bären, och sen den där dagen blev hon lite mer än vanligt folk, och kunde förnimma saker och fick så ett säga ett sjätte sinne. (Ann: Liknande version har berättats av 92-åriga Sofia Nilsson, Stavshult, Visseltofta, Skåne). Det kom mycket folk *tena*, ibland kundet det vara alldeles fullt, ja de kom allastans ifrån. En gång kom kronolänsman Blomgren för att stoppa hennes praktik och hämta ivägna'. Den gången var det också många hos henne. Då de hörde att han skulle hämta klok-Anna, blevo de *illa ve' sej*, ty de ville ju behålla henne. De mente att hon behövdes då så väl, när det inte fanns någon *doktor i söjnen*. Länsmannen röt då till folket, då han märkte att de ville stoppa honom:
- Tro int' att ni ska hinra me' i min hembygdsutövning, för dau ska de stå er dyrt.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1
Tri uppt.

12/10-59

Lute.

forts. 2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

2,

Klok-Anna hade under tiden själv kommit ut. Hon gick bort till hästarna, klappade dem och viskade något till dem. Länsman blev nu mån om att få upp henne i vagnen, kan veta.

- Stig öpp i vagnen i lagens namn.

Klok-Anna gjorde som länsman sagt. Han klatschade då till hästarna, men se det var en lögn för "hanom" att få "öken" ur fläcken. Han svor och röt och slog, men de stod pinnstilla. Då vände han sig till Klok-Anna, ja han visste kan veta att denne hade sitt finger med i spelet.

- Da sier visst ud som om öken int' vill gau hän me' de'.

- Kanse da, svarte Klok-Anna, och lät länsman förstå att hon hade makten. Hon klev av vagnen, och så snart hon åter kom ner på marken fick hästarna fart, och i fullt sken ror de iväg med Blomgrenen.

Det sedes att sedan Klok-Anna var död, så kom det ett brev från länsstyrelsen i Växjö till länsmannen med förfrågan om där fanns några kvacksalvare kvar i hans distrikt. På detta lär Blomgrenen ha svarat: "Nä, nu är Klok-Anna död, så nu finns här inga kloka mer i hela Pjätteryd".

85-åriga Olof Nilsson, Visseltofta berättar:

Det var många som uppsökte Klok-Anna. En gång hörde jag att när min mormor Bengte Andersson (född i Genastorp, Osby) blev sjuk, så for hon till Klok-Anna. Mormor hade ont i tän, ja det var en plågsam värk. Då hon kom till Klok-Anna var där mycket folk som vänligt, och eftersom alla skulle gå i tur och ordning fick hon vara beredd på en lång väntan. Men då kom Klok-Anna ut och sa:

/snälla ni, lä den därna mänsken fau komme in, hon ha ju ojn sån förskräckelig värk, kan veda.

Jomen hon fick ju gärna gå före de andra, och hon fick bot också.

Värken släppte genast, och bra blev hon. Nog var det konstigt att Klok-Anna kände till mormors värk på förhand.

M. 16406:3. Thore Brogårdh

Landskap: Småland Upptecknat av:
Härad: sunnerbo Adress: Hallaryd
Socken: Pjätteryd Berättat av: Karl Johansson
Uppteckningsår: 1959 Född år 1880 i Långesvåg, Pjätteryd

Älvablosst:

Om någon kom in i en älvdansring (omgiven av dimma på en mossas t.ex.), och blev sjuk, så skulle detta botas med "Älvablosst". Man tände fosforstickor och svavelstickor, varvid röken inandades. Enligt sagesmannen var detta en mycket svår pers att genomgå.

+

Hugge för något:

*Man tog en trätallrik och lade över det onda stället. Tre halmstrå med tre "knä" lades på trätallriken, och så högg man på ett halmstrå i sänder medan man sa:
- Nu hugger ja
- Va hugger du för?
- Ja hugger för värk. (Detta upprepades tre gånger motsvarande halmstrånas antal).

*Vid sensträckning hade man enligt samma uppgiftslämnare liknande tillvägagångsätt, men här lät ramsan istället:
- Ja hugger för ve, o wre, o sena wre..

+

Ifyll endast ovanstående uppgifter!